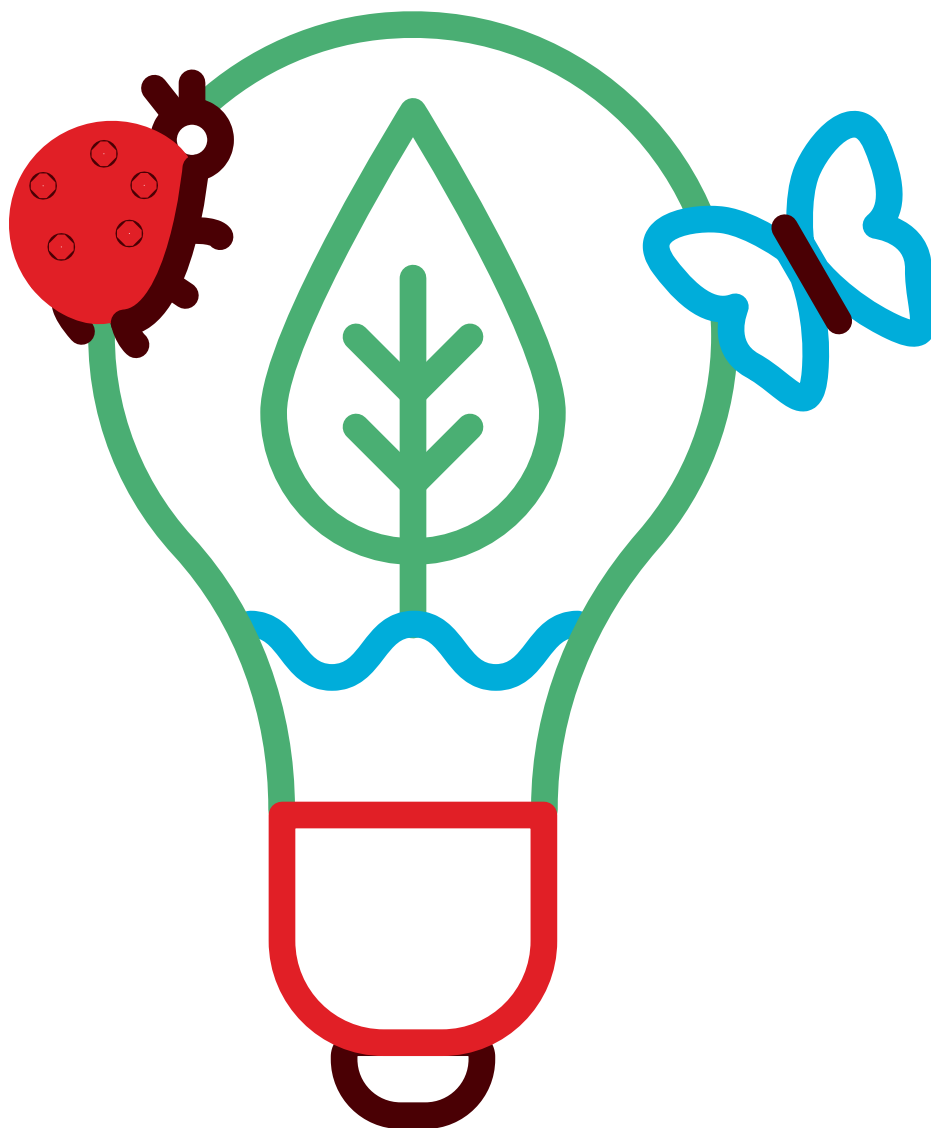

Jaarverslag biodiversiteit 2022

Versie 23 maart 2023

Margot Jansen

Guido van Gemert

Judith van Beukering (red)

Jaarverslag biodiversiteit

De uitvoering van het biodiversiteitsbeleid is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de afdeling Campus Development van de Radboud Universiteit, Projectbureau Bouwzaken van het Radboudumc en het Servicebedrijf Radboudumc. Hiervoor is een projectgroep Biodiversiteit samengesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de Radboud Universiteit en het Radboudumc en in samenwerking met externe betrokkenen. Deze projectgroep stelt jaarlijks een uitvoeringsprogramma vast en rapporteert hierover aan Campus Development van de Radboud Universiteit, Projectbureau Bouwzaken en het Servicebedrijf van het Radboudumc. De projectgroep onderhoudt ook de contacten met (programma-)directeuren Duurzaamheid, de Green Office en de Radboud Klankbordgroep Biodiversiteit waarin diverse betrokkenen samengebracht zijn, zoals omwonenden, gemeente Nijmegen en de Hortus Nijmegen, maar ook studenten, wetenschappers en medewerkers.

In dit document doet de projectgroep verslag van haar activiteiten in 2022. Doel hiervan is om de voortgang te rapporteren. Op basis hiervan kan het lopende uitvoeringsprogramma aangepast worden.

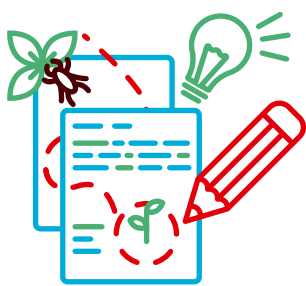
Highlights in 2022

- Biodiversiteitsbeleid vastgesteld door Radboudumc
- Biodiversiteitsvisie Radboudcampus aangenomen
- Aanleggen groene daken opgenomen in het Technisch Handboek
- Heraanplant Disveldbos opgeleverd
- Toepassen Meetlat biodiversiteit
- Klankbordgroep biodiversiteit bijeengekomen

Terugblik 2022

De uitgevoerde projecten en activiteiten van de projectgroep zijn in dit verslag samengevat aan de hand van de volgende thema's:

1. Planvorming

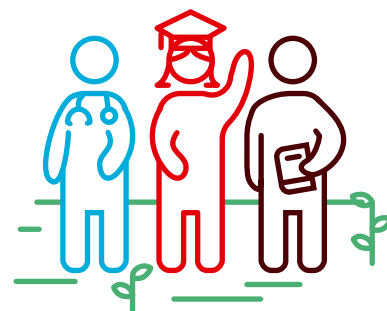
2. Projecten & initiatieven

3. Monitoring

4. Stakeholders

1. Planvorming

Biodiversiteitsbeleid

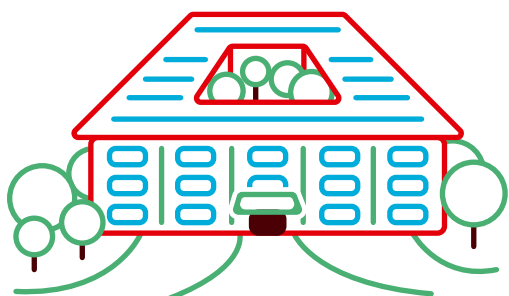
Nadat de Radboud Universiteit het biodiversiteitsbeleid in 2021 heeft vastgesteld, heeft de raad van bestuur van het Radboudumc dit in 2022 ook gedaan. Hiermee is het daadwerkelijk een gezamenlijk beleid geworden.

Biodiversiteitsvisie Radboudcampus

Bureau Strooming heeft voor het gehele campusterrein een biodiversiteitsvisie opgesteld. Reden hiervoor was dat het gezamenlijke biodiversiteitsbeleid nog geen samenhangende visie en handelingsperspectief had voor een groenblauwe structuur. De in het rapport beschreven visie voor de komende vijf à tien jaar vult dit hiaat. Bureau Strooming heeft op 27 september 2022 de visie gepresenteerd aan de stakeholders.

Het huidige groen is een mozaïek van gemengd bos, parkbos en grasland met enkele poelen en op beperkte schaal groene voorzieningen aan en op gebouwen. Er leven beschermde soorten en sommige graslanden en stukken bos zijn al behoorlijk natuurlijk. Toch zijn er veel meer mogelijkheden voor de versterking van de biodiversiteit. Die zijn in deze visie uitgewerkt. Het rapport heeft ons bewust gemaakt van de kansen die er liggen. Zo zou het gebied binnen afzienbare tijd kunnen uitgroeien tot een groene hotspot in het gemeentelijke biodiversiteitsplan, waarbij de groene infrastructuur beter wordt ingericht op beleving voor studenten, patiënten, medewerkers en andere gebruikers. *Citizen science* projecten nemen een vlucht. De communicatie over de ontwikkelingen wordt geregeld vanuit de Radboud Universiteit en Radboudumc en een groot deel van de inhoud wordt aangeleverd door de gebruikers. Het groen, de biodiversiteit en de gemeenschap maken de Radboud Universiteit en Radboudumc een nog aantrekkelijker woon-, werk- en leefgebied.

De Radboudcampus kan dé toonaangevende plaats zijn van het herstel van de verbinding tussen mens en natuur. Bos en natuur dragen bij aan de volksgezondheid. Hoe bossen en bomen werken als groene medicatie wordt volop bestudeerd in binnen- en buitenland. De positieve verbinding tussen gezondheid en de natuur kan zichtbaar worden gemaakt, onder andere door bij het Radboudumc een monumentale linde te bestemmen als bezinningsplek voor patiënten en hun familie.

Nature Positive Pledge

De Radboud Universiteit heeft zich met een *biodiversity pledge* aangesloten bij een internationaal netwerk van universiteiten die zich sterk maken voor het herstel van ecosystemen. Dit is een initiatief van de Verenigde Naties en de Universiteit van Oxford ter ondersteuning van de onderhandelingen tijdens de Biodiversity COP15 in Montreal, november 2022.

Deze *pledge* (belofte) betekent dat de Radboud universiteit een leidende rol wil spelen bij het aanpakken van haar eigen impact en het ondersteunen van andere instellingen op een 'natuurpositieve reis'. De universiteit heeft aangegeven activiteiten te ontplooiën, zoals biodiversiteitsonderzoek op de campus, aandacht voor biodiversiteit in de gehele keten en het organiseren van evenementen op de campus om het bewustzijn te vergroten.

Groene daken

Het technisch handboek van de RU is aangepast ten aanzien van het toepassen van groene daken. Ook worden andere aanpassingen voorbereid op het gebied van natuurinclusief bouwen en klimaatadaptie, volgens uit de vastgestelde biodiversiteitsvisie. Deze aanpassingen zullen ook gevolgen hebben voor het Beeldkwaliteitsplan dat beide Radboud-organisaties gebruiken voor de inrichting van het gehele campusterrein en dit zal in 2023 verder worden uitgewerkt.

Werkprotocol maaien

Er is een werkprotocol voor het maaien ontwikkeld. Daarin is gekozen voor plaatsen waar ruw gras kan ontstaan door minder en op een andere manier te maaien. Dit zal komende tijd worden opgenomen in het Beeldkwaliteitsplan. Tegelijk zullen de ervaringen worden verzameld om het protocol verder te detailleren. Dit alles vanuit de wetenschap dat niet alles kan worden vastgelegd in voorschriften. Door de lange, droge zomer van afgelopen jaar moest er bijvoorbeeld, vanwege het brandgevaar, op een aantal locaties meer gemaaid worden dan gepland.

2. Projecten & initiatieven

Het beleid wordt projectmatig uitgevoerd.

De projectgroep zoekt naar een praktische vertaling van de vier doelstellingen van het biodiversiteitsbeleid. Tevens staan de projectgroepleden open voor ideeën en initiatieven die wel raken aan het biodiversiteitsbeleid, maar daarin niet expliciet als doelstelling genoemd staan.

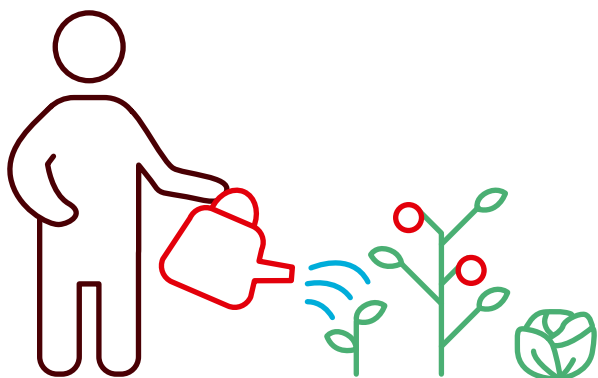

Heraanplant bos

Begin 2022 is de heraanplant gerealiseerd van het bos rond het Disveldpad volgens de principes van biodiversiteit en klimaatadaptatie. Dit deel van het bos werd vanwege de onherstelbare aantasting door droogte en het vraatzuchtige letterzettertje gekapt in 2020. Een werkgroep met wijkbewoners en medewerkers van de universiteit en het ziekenhuis heeft een plan opgesteld voor de nieuwe groene invulling van dit terrein met veel verschillende inheemse bomen en struiken. Dit plan is overgenomen. Er zullen nu twee bostypen gaan groeien: een parkbos ten oosten van het Gerard Disveldpad en een natuurbos dat aansluit aan het bestaande bos ten westen van het pad.

Vorbereiding Groene corridor en Romeinse Limes

De 'Groene corridor' is een burgerinitiatief vanuit verschillende Nijmeegse wijken voor een wandelroute in de spoorzone, een initiatief dat inmiddels ook door de gemeente Nijmegen is omarmd. De wandelroute langs het spoor levert van onze kant belemmeringen op bij het terrein van de Kassen en het depot. Deze belemmeringen kunnen met technische middelen wel opgelost worden, maar er is nog geen budget beschikbaar. Het streven is nu om het plan op een hoger niveau te tillen, door het te laten aansluiten bij het programma voor gezond en groen bewegen. Een gerelateerd project is het voorstel voor een natuurlijke aanduiding van de oude Romeinse weg (Driehuizerweg / Toernooiveld). Deze voorstellen worden opgenomen in het grotere plan voor het zichtbaar maken van de Romeinse weg van hoogleraar Stephan Mols.

Community garden

Op initiatief van diverse medewerkers (Campus & Facilities, Academic Affairs en aansluitend HR) is gestart met de aanleg van een moestuin, onderdeel van een community garden naast het terrein van Hortus Nijmegen. Het primaire doel is bevordering van gezondheid en vitaliteit. Tuinieren betekent immers actief bewegen in de buitenlucht, in contact zijn met de aarde en de natuur. Medewerkers en studenten kunnen zo los komen van werk en studie. Naast de moestuin wordt er nog meer ontwikkeld, zoals buitenwerk- en studeerplekken en mogelijk buitenonderwijs. De visie van de initiatiefnemers is dat de community garden ook een ontmoetingsplek wordt voor kennisdeling, waar mensen van elkaar kunnen leren tijdens geplande maar ook spontane ontmoetingen.

Belevings-/moestuin Radboudumc

Het Servicebedrijf van Radboudumc is begonnen met de aanleg van een tuin achter de wadi aan de René Descartesdreef. De tuin biedt de mogelijkheid om even tot rust te komen, te experimenteren, te zaaien, te plukken en om in een andere setting mensen te ontmoeten. De tuin wordt in 2023 in gebruik genomen.

Groene binnenwand kassen botanie

Bij de kassen botanie op het campusterrein wordt volop ingezet op de verduurzaming; zo gaat men over naar laagwaardige warmte, zonnepanelen en Ledverlichting. Al langer bestond de wens voor een groene binnenwand om de entree van de kassen te verfraaien. Samen met de projectgroep biodiversiteit is dit mogelijk gemaakt; de wand is eind 2022 geplaatst door de medewerkers zelf. Zij zullen de wand met volgroeide kamerplanten ook zelf onderhouden. Afsproken is dat wij met kassen Botanie geïnteresseerden naar dit voorbeeldproject mogen meenemen en dat medewerkers dan een toelichting kunnen geven over de wand.

3. Monitoring

Voor het bepalen van de effectiviteit van de beleidsmaatregelen is het van belang een instrument te hebben om de biodiversiteit te meten en daarmee het biodiversiteitsbeleid te evalueren en zo nodig bij te sturen. Het gaat om vragen in zoals: wanneer weet je dat je klaar bent? Vordert het wel goed genoeg? Of zijn we juist heel goed bezig? In 2022 zijn hierop de volgende acties uitgevoerd:

Biodiversiteit in de praktijk

De leden van de projectgroep biodiversiteit hebben bij IPC/Groene Ruimte gezamenlijk een opleiding gevolgd over biodiversiteit. Daarbij is geleerd om te werken met de Meetlat biodiversiteit voor de noodzakelijke monitoring van het beleid. Tevens is het inzicht ontstaan dat we geduld moeten hebben met ingrepen in de natuur. Het duurt een aantal jaren voordat er een nieuw evenwicht ontstaat. Verder bleek dat we kunnen vertrouwen op de kennis die we al in huis hebben. We zijn al een eind op de goede weg.

Meetlat biodiversiteit

Samen met een groep vrijwilligers, omwonenden en studenten (Klankbordgroep biodiversiteit) is er op 3 oktober een monitoringronde uitgevoerd over het gehele terrein met behulp van de Meetlat biodiversiteit. Hieruit zijn diverse ideeën naar voren gekomen voor verdere verbetering van de aanwezige voorwaarden voor biodiversiteit op ons terrein. Een deel hiervan kan in 2023 worden uitgevoerd.

Vleermuizen-spotten met een batdetector

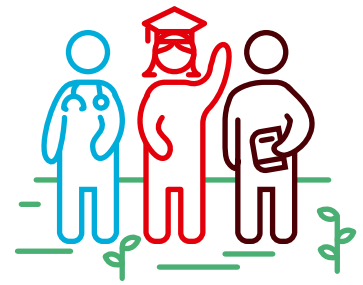
Vita Hommersen en Eric Jansen hebben de afgelopen vijf jaar de vleermuizen op onze campus in kaart gebracht. Deze monitoring was vanwege alle bouwactiviteiten op het zuidelijk deel van de campus en de ontheffing op de Wet Natuurbescherming die daarvoor nodig was. Aan de hand van hun informatie kon de universiteit bepalen welke zogenaamde mitigerende maatregelen benodigd waren. Bijvoorbeeld waar en hoeveel vleermuiskasten opgehangen moesten worden ter compensatie. Met deze experts van de Zoogdiervereniging is op een avond in mei een ronde gemaakt om vleermuizen te spotten, met als doel een artikel voor de gebruikers van onze campus.

Bodemdierendag

Tijdens de landelijke bodemdierendag op 29 september heeft een groepje vrijwilligers het Tiny Forest onderzocht op aanwezige bodemdieren. Resultaat was: regenwormen (13), huisjesslak (1), spinnen (4), pissebedden (3), miljoenpoot (3), duizendpoot (1), kever (9) en mieren (meer dan 30). Hetzelfde is gedaan voor het grasveld direct daarnaast. Daarvan was de opbrengst: mieren (meer dan 10). Conclusie is dat het Tiny Forest echt wat goeds doet voor de biodiversiteit. De projectgroep gaat in 2023 meer teldagen organiseren op de campus, zoals voor vogels, bijen en vlinders.

4. Stakeholders

Er zijn gelukkig veel mensen geïnteresseerd in de natuur en bezorgd over de achteruitgang van de biodiversiteit. Wetenschappers, studenten, medewerkers, omwonenden, organisaties. Deze mensen betrekken we graag bij het beleid en de uitvoering daarvan. In 2022 is dat op de volgende manier gedaan:

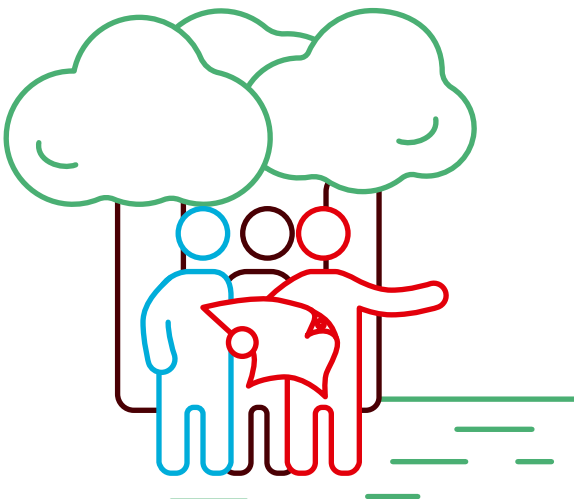

Studenten

- Een studente van de Radboud universiteit heeft een afstudeeronderzoek uitgevoerd naar biodiversiteitsbeleid van de universiteiten in Nederland. In juni heeft ze haar rapport afgeleverd met daarin *best practices* van de verschillende universiteiten en aanbevelingen voor het voeren van een goed biodiversiteitsbeleid.
- Studenten software science van FNWI, via GIPHouse, hebben een interactieve campusplattegrond Duurzaamheid en wandelapp gemaakt waarmee diverse wandelingen langs points of interest gemaakt kunnen worden. Ze kregen hiervoor studiepunten.
- Er is voorlichting gegeven aan studenten van de USB door een campuswandeling met uitleg over het beleid en de ingrepen die zijn gedaan.
- Vertegenwoordigers van de USB hebben meegewerkt aan de totstandkoming van de Biodiversiteitsvisie door bureau Stroming.
- In samenspraak met de landelijke organisatie Studenten voor Morgen is het thema biodiversiteit aan de SustainaBul vragenlijst toegevoegd. Daarmee worden alle deelnemers (universiteiten en hogescholen) beoordeeld op hun biodiversiteitsbeleid.

Wetenschappers

- Aan de Biodiversiteitsvisie door bureau Stroming hebben wetenschappers een bijdrage geleverd.
- Diverse wetenschappers werken mee aan een living lab onderzoeksvoorstel naar het erkennen van rechten van de natuur op de Radboudcampus.

Klankbordgroep Biodiversiteit

- De Klankbordgroep is weer bijeengekomen op 3 november 2022. Deze groep bestaat uit vrijwilligers, studenten en omwonenden die geïnteresseerd zijn in de biodiversiteit van het campusterrein. Met deze groep is in 2021 een plan ontwikkeld voor heraanplant van het bos rond het Disveldpad en is monitoring met de Meetlat biodiversiteit uitgevoerd. Tevens zijn uit deze groep diverse ideeën ontstaan voor verdere verbetering van de biodiversiteit.

Overige stakeholders (intern en extern)

- Behalve de boven vernoemde studenten en wetenschappers hebben meegewerkt aan de totstandkoming van de Biodiversiteitsvisie: vertegenwoordigers van de Ondernemersraden Radboud, Patiëntenadviesraad, stadsecoloog en beleidsadviseur van Gemeente Nijmegen, terreinbeheerders Radboud, Programmamanager Duurzaamheid van de universiteit, strategisch adviseur Duurzaamheid Radboudumc, hoofd Campus Development Radboud Universiteit, programmamanager Radboudumc, omgevingsmanager drinkwaterbedrijf Vitens, soortenorganisaties gevestigd op de campus, vertegenwoordigers van de wijkraad Brakkenstein, vrijwilligers van de Hortus, vrijwilligers van Natuurorganisatie IVN en ten slotte bewoners van de Sint Annastraat.
- Met de gemeente Nijmegen werken de universiteit, het Radboudumc en de HAN aan een gezamenlijke gebiedsvisie voor campus Heyendaal. Op hoofdlijnen zijn afspraken gemaakt over de inrichting van het gebied voor de middellange (2030) en lange termijn (2040).
- Landelijk is er samengewerkt met andere universiteiten en HBO's in het kader van de Wereldbiodiversiteitsdag op 22 mei. Op alle campussen in Nederland heeft IVN een biodiversiteitsrondleiding gegeven. Tevens is er een gezamenlijk filmpje gemaakt rond biodiversiteit. #Hoger onderwijs bloeit.
- Internationaal is de Radboud universiteit op andere universiteiten aangesloten via de *biodiversity pledge*.